

Imnul Național al României

Deșteaptă-te, române!

de Andrei Mureșanu

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani!

Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!

Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
„Viață-n libertate ori moarte!“ strigă toți.

Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,
Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt.
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ!

Cuprins

1. Povestea începe	7	Să comunicăm, să ne ajutăm! (I)	84
Bun venit în clasa a cincea!	7	Să comunicăm, să ne ajutăm! (II)	86
<i>Cartea cu Apolodor</i> de Gellu Naum	9	Banda desenată	88
Pinguinii	11	Verbul	91
2. Album de familie	13	Modurile verbale. Indicativul și imperativul	93
<i>La Medeleni</i> de Ionel Teodoreanu	13	Modul indicativ. Timpul prezent	95
Cuvinte-cheie. Temă	17	Modul indicativ. Timpul imperfect. Timpul perfect compus ..	96
Idee principală. Idee secundară	18	Modul indicativ. Timpul perfect simplu.	
Planul simplu de idei. Planul dezvoltat de idei	19	Timpul mai-mult-ca-perfect	98
Părțile textului: introducere, cuprins, încheiere	21	Modul indicativ. Timpul viitor	100
Enunțul. Punctuația enunțului	22	Verbul – aplicații	102
Propoziția	24	<i>Proiect tematic</i> – De la prima carte tipărită la cartea digitală ...	104
Roluri în comunicare. Reguli de acces la cuvânt.	26	RECAPITULARE	106
<i>Jocuri</i> de Ana Blandiana	27	EVALUARE	109
Să înțelegem textul oral!	29	Competențe specifice: 1.1, 1.4, 2.1, 2.2, 3.1, 3.3, 3.4,	
Vocabularul. Cuvântul, unitate de bază a vocabularului ...	30	4.1, 4.2, 5.2	
Cuvântul și contextul. Forma și sensul cuvintelor ...	31	5. Galeria eroilor	111
Sinonimele. Antonimele	32	Cuza-Vodă – povestire populară –	111
Câmpul lexical	34	Personajul literar	114
Limba standard. Normă și abatere	35	Descrierea unui personaj, a unei persoane	
Variații ale formelor și ale sensului în timp	36	sau a unui animal	116
<i>Proiect tematic</i> – Albumul familiei mele	37	Elementele nonverbale și paraverbale	
RECAPITULARE	39	ale comunicării	118
EVALUARE	42	Substantivul	120
Competențe specifice: 1.1, 2.1, 2.2, 2.5, 3.1, 4.2, 4.4, 4.5		Articolul	122
3. Leagănul dorului	44	Prepoziția	125
<i>O, rămâi</i> de Mihai Eminescu	44	Substantivul – aplicații	126
Personificarea	47	Textul explicativ	127
Comparația	48	Pronumele personal	130
Exprimarea emoțiilor	49	Pronumele de politețe	132
Etapile scrierii: generarea ideilor, planificare, scriere ..	51	Text și imagine – afișul	134
Textul nonliterar	53	Adjectivul	136
Alfabetul limbii române.		Articolul demonstrativ	138
Ordonarea cuvintelor după criteriul alfabetic	55	Adjectivul – aplicații	139
Tipuri de sunete. Corespondența sunet-literă	56	Textul narativ nonliterar. Participanți	140
Silaba. Accentul	57	Numeralul. Numeralul cardinal	142
Hronicul și cântecul vârstelor – fragmente –	60	Numeralul ordinal	144
Textul descriptiv	64	Exerciții de redactare	146
Scrisul de mână, așezarea în pagină	66	Proiect tematic – Ștefan cel Mare în imagini	147
<i>Proiect tematic</i> – Locul meu natal	68	RECAPITULARE	149
RECAPITULARE	70	EVALUARE	152
EVALUARE	73	Competențe specifice: 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 2.1, 2.2, 3.1,	
Competențe specifice: 1.3, 1.3, 2.1, 2.4, 2.1, 3.1, 3.2,		3.3, 4.1, 4.2, 5.1	
3.3, 4.3, 4.4		6. Timpul legendelor	154
4. Fotografii cu prieteni	75	La titanul Atlas, de Alexandru Mitru	154
<i>Cartea de piatră</i> , de Vladimir Colin	75	Textul narativ literar. Timpul și spațiul	157
Textul narativ literar. Acțiunea	80	Textul narativ nonliterar. Timpul și spațiul	159
Textul narativ nonliterar. Acțiunea	82	Ascultarea activă. Atenția și empatia	162
		Predicatul verbal	164

Subiectul. Acordul predicatului cu subiectul	166	7. Povestea continuă	182
Atributul	168	Recapitulare finală. Textul literar narativ	182
Funcții sintactice – aplicații	170	Recapitulare finală. Textul literar descriptiv	186
Personajul în compuneri	172	Recapitulare finală. Textul nonliterar	187
Text și imagine – manualul	175	EVALUARE FINALĂ	189
<i>Proiect tematic</i> – O prietenie de legendă	177	BUN VENIT, VACANȚĂ!	191
RECAPITULARE	178		
EVALUARE	181		
Competențe specifice: 1.1, 1.2, 1.4, 2.1, 2.2, 2.4, 2.5, 3.1, 3.2, 4.1, 4.5, 5.1			

Competențe generale:

- 1.** Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare, prin receptarea și producerea textului oral
- 2.** Receptarea textului scris de diverse tipuri
- 3.** Redactarea textului scris de diverse tipuri
- 4.** Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise
- 5.** Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional

Competențe specifice:

- 1.1.** Identificarea temei, a unor informații esențiale și de detaliu, a intențiilor de comunicare explicite și/sau a comportamentelor care exprimă emoții din texte narative, monologate sau dialogate
- 1.2.** Prezentarea orală, pe baza unor repere date de profesor, a unor informații și a unor idei, exprimând opinii, emoții și sentimente prin participarea la discuții pe teme familiare, de interes sau pornind de la textele ascultate/citite
- 1.3.** Identificarea unor elemente paraverbale și nonverbale, în funcție de situația de comunicare
- 1.4.** Realizarea unei interacțiuni verbale cu doi interlocutori, folosind strategii simple de ascultare activă și manifestând un comportament comunicativ politicos față de interlocutor(i)
- 2.1.** Identificarea informațiilor importante din texte literare și nonliterare, continue, discontinue și multimodale
- 2.2.** Identificarea temei și a ideilor principale și secundare din texte diverse
- 2.3.** Formularea unui răspuns personal și/sau a unui răspuns creativ pe marginea unor texte de diferite tipuri, pe teme familiare
- 2.4.** Manifestarea interesului și focalizarea atenției în timpul lecturii unor texte pe teme familiare
- 2.5.** Observarea comportamentelor și a atitudinilor de lectură, identificând aspectele care necesită îmbunătățire
- 3.1.** Redactarea unui text scurt pe teme familiare, având în vedere etapele procesului de scriere și structurile specifice, pentru a comunica idei și informații sau pentru a relata experiențe trăite sau imaginate
- 3.2.** Redactarea, individual și/sau în echipă, a unui text simplu, pe o temă familiară, cu integrarea unor imagini, desene, scheme
- 3.3.** Analizarea constantă a propriului scris/a unor texte diverse din punctul de vedere al corectitudinii, al lizibilității, al coerenței și al clarității
- 3.4.** Observarea atitudinilor manifestate în procesul redactării unui text, identificând aspectele care necesită îmbunătățire
- 4.1.** Utilizarea achizițiilor sintactice și morfologice de bază ale limbii române standard pentru înțelegerea și exprimarea corectă a intențiilor comunicative
- 4.2.** Aplicarea achizițiilor lexicale și semantice de bază, în procesul de înțelegere și de exprimare corectă a intențiilor comunicative
- 4.3.** Monitorizarea propriei pronunții și scrieri și a pronunției și scrierii celorlalți, valorificând achizițiile fonetice de bază
- 4.4.** Respectarea normelor ortografice și ortoepice în utilizarea structurilor fonetice, lexicale și sintactico-morfologice în interacțiunea verbală
- 4.5.** Utilizarea competenței lingvistice în corelație cu gândirea logică/analogică, în procesul de învățare pe tot parcursul vieții
- 5.1.** Asocierea unor experiențe proprii de viață și de lectură cu acelea provenind din alte culturi
- 5.2.** Identificarea unor valori culturale promovate în textele autorilor români din diferite perioade istorice

Povestea începe...

Recapitulare inițială

Bun venit în clasa a cincea!

La școală, dar nu rămânem acolo

de Marin Sorescu

Și, după atâta cultură generală, aș putea să nici nu vă mai duc la școală. Să vă las să treceți glonț pe lângă ea și să vă continuați viața la cinema. Sau să vă dau un certificat, din care să reiasă, clar, că sunteți mai deștepti decât, la un loc, un cal și-un țânțar. Că știți că răsare o stea doar atunci când n-are nor pe ea. Că ați primit nota zece la mare și ați ajuns cu lecția dincolo de ninsoare. Totuși, este o chichiță¹: toate astea le-ați învățat ca pe «unde ești, Chimiță?».



E nevoie de o cretă, de niște caiete și de cerneală, din care, dacă ți le aruncă cineva înainte, iese o școală. Iat-o: dacă vă uitați bine peste jucării și păpuși, se și văd două sau trei uși. Printre coarnele de melci se mai zăresc încă douăzeci. Fiecare seamănă cu o carte. Trebuie să le deschizi și să le închizi tu singur pe toate.

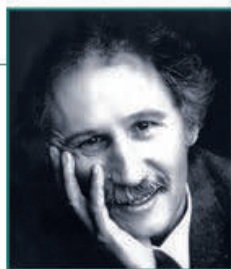
În clasă stau copiii atenți și se fac premianți ori repetenți. Primii clipesc din gene la tabla neagră, pe care sunt făcute fel de fel de desene. Ceilalți se uită mai pe îndelete la burete. Își aduc aminte că buretele l-au mai văzut undeva, așa că ei se gândesc la mare în continuare. Copii, aici o să aflați o mulțime de povești foarte frumoase despre munți, terase și case. Totul e să ascultați tăcând și să vorbiți în gând. Când veți auzi un clopoțel, după un ceas, să știți că vi s-a dat drumul și la glas. Puteți da fuga afară și acolo vă puteți juca. Ora este pentru învățat, iar recreația pentru uitat. Dacă voi n-ați uita așa de repede cunoștințele folositoare, recreația cred c-ar fi de-o zi. Dar iată, sună după zece minute și trebuie să alergați la locurile voastre foarte iute. Că urmează cine știe ce socoteală cu cine știe care portocală.

Cu cât crește un om când se ridică în picioare? (Asta se numește adunare.) Unde se duce ursul după ce nu găsește miere? (Asta se cheamă scădere.)

Și, tot așa, venind și plecând, învățând și uitând și iar învățând, o să vă pomeniți că știți pe dinafară școală după școală. Asta puteți s-o observați singuri, uitându-vă nu în alte părți, ci în cărți.

Cărțile or să fie tot mai mari, iar pozele lor tot mai mici, întâi ca niște păpuși, apoi ca niște furnici.

Când nu veți mai vedea nici o poză în nici o carte, să știți că ați ajuns cu învățatul și cu uitatul foarte departe.



Marin Sorescu (1936-1996) a fost un poet, dramaturg și prozator român, în opera căruia copilăria a ocupat un loc aparte, așa cum demonstrează volumele *Unde fugim de-acasă?* sau *Diligența cu păpuși*. Printre cele mai importante lucrări ale sale se numără *Singur printre poeți*, *Suflete, bun la toate*, *La lilieci* și piesa de teatru *Iona*.

¹ **chichiță**, *chichițe*, s. f. (aici) șiretlic, vicleșug (prin care cineva încearcă să scape dintr-o încurcătură).



I. Un altfel de jurnal de vacanță

1. Scrie, folosind toate literele din alfabet, ce ai învățat în vacanța de vară, fără manual și caiet. Dacă simți că în sufletul tău stă un poet nedescoperit, poți da răspunsurile în versuri, după modelul chiar aici oferit: *Privind cerul, am învățat că răsare o stea doar atunci când n-are nor pe ea.*
2. Povestește oral o întâmplare haioasă, petrecută în călătorii sau acasă. Și, pentru că sigur îți place să desenezi oameni, străzi și albine, adaugă o imagine sugestivă, făcută de tine.
3. Dar la jocuri ai participat? Sigur că da... nici nu mă așteptam la altceva. Prezintă un joc preferat, cu voce tare (nu contează dacă te-ai jucat în curte, la munte sau la mare).
4. Au prezentat mai mulți colegi? Foarte bine! Jocurile nu sunt niciodată prea puține. Alegeți unul la care să participați toți și realizați-l în clasă sau afară. Numai s-aveți grijă să nu se facă seară!

II. La școală, dar nu rămânem acolo

5. Folosește creioane, carioci sau chiar nițică cerneală și desenează o școală. Stai puțin! Nu o școală oricare – pentru că doar nu-ți plac lucrurile făcute la întâmplare – ci una exact așa cum ai visat, numai bună de învățat.
6. Privește în jur, în noua ta clasă. Știu că tot te gândești la vacanță... lasă, lasă! Nu-i nimic! Și copiii din text *își aduc aminte că buretele l-au mai văzut undeva, așa că ei se gândesc la mare în continuare.* Observă în jur o persoană, un obiect, o nuanță și scrie prin ce anume îți amintește de vacanță.
7. 😊 Poate echipa ta s-a schimbat un pic: ai colegi și profesori noi... și nici tu nu mai ești chiar așa mic. E important să-i cunoști ca pe niște prieteni buni, pentru că împreună veți face tot felul de minuni.
😊 Câte doi, în perechi, vă veți privi atent, din tălpi până la urechi. Apoi veți nota o scurtă descriere a persoanei din fața voastră: despre privirea sa căpruie sau albastră, despre zâmbetul blând sau năzdrăvan... niciun detaliu nu va fi scris în van.
8. Recitește ce ai aflat despre pauze! (Știu, știu, acum urmează aplauze!) E ceva ce nu înțeleg, oricât aș vrea: cum adică recreația... este *pentru uitat*? Te rog să-mi explici în scris, neapărat!
9. Ai observat și tu cum cărțile pe care le citești sunt din ce în ce *mai mari, iar pozele lor tot mai mici, întâi ca niște păpuși, apoi ca niște furnici*? Hai, spune-mi care e cartea ta preferată și explică în caiet și de ce, de îndată!

III. Până la vacanța următoare

10. Toți începem anul școlar cu speranță, până la următoarea vacanță. Te rog, completează pe caiet enunțurile următoare cu toate speranțele tale:

*Mi-aș dori ca doamna profesoară/domnul profesor de limba și literatura română să fie
În ce mă privește, aș vrea să reușesc Cât despre colegi, sper să poată*

11. Pe negândite, vei ajunge în clasa a șasea cu bine. Scrie un bilețel pentru tine, un mesaj despre cum te simți acum, la început de drum. Pune-l deoparte și recitește-l când ajungi la sfârșit de carte și la început de vară. Dar, până una-alta, fugi la joacă, afară!

Cartea cu Apolodor de Gellu Naum

65

Pe coasta Golfului Terror
S-a adunat, cu mic, cu mare,
Tot neamul lui Apolodor.

Și l-au primit, la debarcare,
Bunicul Apolodorin
(Cel mai în vârstă pinguin)
Și mama, Apolodorică
(O pinguină, atâtica...),
Și tata, Apolodorel
(Un pinguin mărunț și chel),
Și unchiul Apolodorini
Și neamurile, și vecinii...

Și au cântat cu toți, în cor,
Iar pe deasupra tuturor
Și-a risipit Apolodor
În triluri lungi, răsunătoare,
Superba-i voce de tenor.
Și-a fost o mare sărbătoare
Pe coasta Golfului Terror...

66

Cum s-a simțit Apolodor
Pe gheața Golfului Terror?

Era un frig, îngrozitor,
Mai frig ca-n orice răcitor,
Un ger tăios ca un cuțit
Și-un viscol nemaipomenit,
Iar el se prăpădea de dor.

Își amintea Apolodor
De foștii lui colegi din cor
Și parcă-îi vedea în față:
Da, iepurele Buză-Lată
Îl îmbia cu o salată
Și Tiț zâmbea pe sub mustață,
Cămila Suzi, ca o mamă,
Îl învăța o nouă gamă
Și Ursul îl poftea la mure
Atunci culese din pădure
Și îi dădea Ariciul ace
Și ghemotoace, să se joace...

Și parcă i se năzărea
Ca mai încolo, pe ghețar,
Maestrul Domilasolfa,
În haina lui de catifea,
Cu notele în buzunar,
Ședea întins pe canapea
Și îi zâmbea, și-l întreba
— Ți-e dor de noi, Apolodor?...

67

Pe gheața Golfului Terror
Ofta, ofta Apolodor
Iar tata, Apolodorel,
Și unchiul, Apolodorini,
Și neamurile și vecinii
Ședea grămadă lângă el
Și-l îmbiau cu zeci de pești:
— Ia-i, dragă, dacă ne iubești...
— Nu mai fi trist, Apolodor...
— Ți-i dăm pe toți, dacă zâmbești...

Dar el ofta, ofta de zor:
— Aș vrea să plec la București...

68

Și-a stat de-a chibzuit puțin
Bunicul Apolodorin
(Cel mai în vârstă pinguin),
Apoi a spus: - Eu nu te țin,
Căci dorul e un mare chin.
Decât să stai și să jelești
Aicea, mistuit de dor,
Mai bine pleci la București.

Și a plecat Apolodor...





1. **Lucrați în echipă!** Citiți, pe roluri, strofele citate din *Cartea cu Apolodor* de Gellu Naum, folosind o intonație adecvată.
2. Ce ai simțit când ai citit poezia? Desenează simbolul potrivit.
3. Răspunde oral:
 - a) Cine este Apolodor?
 - b) Unde îl întâmpină întregul neam?
 - c) Care sunt membrii familiei lui Apolodor?
 - d) Cum este vremea în golf?
 - e) Din ce cauză este trist Apolodor?

4. Notează gradele de rudenie și caracteristicile personajelor menționate, după model:

Bunicul › *Apolodorin* › *cel mai în vârstă pinguin*
 › *Apolodorica* ›
 › *Apolodorel* ›

5. Trasează un tabel asemănător și completează cu informațiile corespunzătoare din text:

Cine?	Ce face?
<i>iepurele Buză-Lată</i>
....	<i>zâmbea pe sub mustață</i>
....	<i>îl învăța o nouă gamă</i>
<i>ursul</i>
....	<i>îi dădea ace și ghemotoace, să se joace</i>
<i>Maestrul Domilasolfa</i>

6. Transcrie din poezie câte două versuri care exprimă:

- ceea ce simte Apolodor;
- ceea ce face Apolodor.

7. Imaginează-ți că ești Apolodor. Răspunde, într-un enunț, la întrebarea Maestrului Domilasolfa.

8. Găsește un alt titlu potrivit poeziei și notează-l pe caiet.

9. Scrie un text, de 4-6 rânduri, în care să îl prezinți pe Apolodor. Vei avea în vedere următorul plan:

- să precizezi cine este și cu ce se ocupă;
- să stabilești trăsăturile fizice și sufletești ale personajului;
- să îți exprimi părerea despre acesta.

10. Desparte în silabe cuvintele: *pinguin*, *neamurile*, *zâmbești*.

11. Scrie cuvinte cu același înțeles pentru termenii: *frig*, *zâmbea*, *trist*.

12. Alcătuieste enunțuri cu ortogramele *dea/de-a*, *mai/m-ai*, *ia/i-a*.

13. Identifică, oral, toate cuvintele care rimează, din a cincea strofă. Alege, dintre acestea, substantivele și precizează genul și numărul acestora.

14. **Lucrați în pereche!** Transcrieți versurile de mai jos, trecând verbele la timpul prezent:

Pe gheața Golfului Terror
Ofta, ofta Apolodor
Iar tata, Apolodorel,
Și unchiul, Apolodorini,

Și neamurile și vecinii
Ședeau grămadă lângă el
Și-l îmbiau cu zeci de pești...

Faceți schimb de caiete și verificați dacă ați scris corect.



- 15.** Notează în caiet ce părți de vorbire reprezintă fiecare dintre cuvintele subliniate, din versurile:
*Cămila Suzi, ca o mamă,
 Îl învâta o nouă gamă.*
- 16.** Scrie un enunț în care unul dintre cuvintele de la exercițiul anterior să aibă alt sens.
- 17.** Transformă următoarele propoziții dezvoltate în propoziții simple:
 a) *Cum s-a simțit Apolodor
 Pe gheața Golfului Terror?*
 b) *Și Ursul îl poftea la mure
 Atunci culese din pădure*
- 18.** Imaginează-ți că îl întâlnești pe Apolodor, în călătoria sa către București. Creează un text cu titlul *Un călător misterios*, în care să povestești ce se întâmplă. Respectă următoarele cerințe:
- folosește verbe la persoana I;
 - scrie cel puțin zece enunțuri;
 - asigură-te că textul tău are părțile specifice unei compuneri: introducere, cuprins și încheiere.
- 19. Lucrați în echipă!**
- a) Realizați o invitație la un spectacol de circ, a cărui vedetă este Apolodor. Veți avea în vedere următoarele:
- spectacolul va avea loc pe 22 noiembrie;
 - invitația îi este adresată unchiului Apolodorini, care locuiește în Golful Terror.
- b) Ilustrați textul cu un desen reprezentativ.
- c) Așezați invitația într-un plic și completați datele necesare.

Pinguinii

Pinguinii reprezintă o specie de păsări marine, care nu pot zbura. Trăiesc numai în Emisfera Sudică, unde se regăsesc 17-20 de rase. Cea mai răspândită rasă este Pinguinul Imperial, exemplarele adulte atingând 1,1 metri și cântărind 35 de kilograme. Cea mai mică rasă este Micul Pinguin Albastru, care are în jur de 40 cm și cântărește aproximativ 1 kilogram. Pinguinii sunt adaptați la viața acvatică, putând să rămână în apă 18 minute.

Acestor păsări le țin de cald două straturi de pene scurte și îndesate și stratul de grăsime de sub piele. Dacă nu pot să zboare, pinguinii sunt, în schimb, foarte buni înotători și scufundători. Își folosesc aripile rigide și înguste ca înotătoare. Ei plonjează¹ în mare de pe terase sau stânci și înoată foarte repede sub apă, dirijându-se cu picioarele și coada, prinzând pești, calamar² și krill³ cu ciocurile. Ies adesea rapid din apă pentru a lua o gură de aer. Deplasarea prin aer se face cu viteze de până la 25 km/h. Uneori, pinguinii înoată încet la suprafață, cu gâturile întinse în sus, ca rațele sau găștele.

Pinguinii Regali și cei Imperiali nu își construiesc cuiburi, depunându-și ouăle direct pe pământ sau gheață. Pinguinii sunt organizați în colonii – locuri zgomotoase unde sute de exemplare se adună. În ciuda aglomerației, fiecare pinguin își recunoaște perechea sau puiul, strigându-l și identificându-i țipătul.

(adaptare după www.ipedia.ro)

¹ **plonja**, *plonjez*, vb. A sări în apă, efectuând un plonjon; a se lăsa la fundul apei, a se scufunda.

² **calamar**, *calamari*, s. m. Moluscă asemănătoare cu sepie, cu înotătoarele scurte și triunghiulare, având în jurul gurii zece tentacule.

³ **krill** s. m. Mic crustaceu comestibil, din apele arctice.



- Completează, în caiet, enunțurile următoare, cu informațiile din text:
 - Pinguinii reprezintă o specie de
 - Aceștia trăiesc doar în, unde se regăsesc rase.
 - Cea mai răspândită rasă este
 - Cea mai mică rasă este
 - Pinguinilor le țin de cald
 - Aceste păsări folosesc aripile rigide și înguste drept
 - Pinguinii sunt organizați în
- Răspunde, în scris, la următoarele întrebări:
 - Ce dimensiuni pot atinge Pinguinul Imperial și Micul Pinguin Albastru?
 - Unde își depun ouăle Pinguinii Regali și Imperiali?
 - Ce reprezintă coloniile de pinguini?
 - Cum își recunosc pinguinii perechea sau puilul?

- Alege varianta potrivită/variantele potrivite și notează răspunsul în caiet:
 - Pinguinii pot să rămână în apă... • 30 de minute. • 18 minute. • câteva ore.
 - Aceste păsări... • înoată foarte bine. • nu înoată bine. • se scufundă cu ușurință. • nu se pot scufunda.
 - Pinguinii ies adesea rapid din apă pentru... • a vedea dacă se apropie vreun animal de pradă. • a se orienta. • a lua o gură de aer.
 - Deplasarea prin aer se face cu o viteză de până la... • 10 km/h. • 25 km/h. • 29 km/h. • 52 km/h.

- Desenează **ciorchinele** următor și completează-l cu informațiile identificate în text:



- Desparte în silabe cuvintele: *plonjează, mare, înoată.*
- Scrive cuvinte cu înțeles opus celui din text pentru termenii: *rapid, construiesc, zgomotoase.*
- Alcătuiește propoziții cu ortogramele *sar/s-ar, sau/s-au, la/l-a.*

- Citește enunțul de mai jos, apoi completează analiza cuvintelor cu informațiile corespunzătoare.

Ei plonjează în mare de pe terase sau stânci.[...] Deplasarea prin aer se face cu viteze de până la 25 km/h.

- = exprimat prin pronume, genul, numărul
- plonjează = exprimat prin, timpul, persoana, numărul
- deplasarea = exprimat prin, genul, numărul
- = predicat exprimat prin, timpul, persoana, numărul



- Transcrie enunțul următor, înlocuind substantivele la plural cu forma lor de singular: *Uneori, pinguinii înoată încet la suprafață, cu gâturile întinse în sus, ca rațele sau găștele.*

10. Lucrați în pereche!

- Unul dintre voi adresează întrebări de tipul: *Cine?, Ce?, Unde?, Când?, Cum?, De ce?*. Celălalt răspunde, pe baza informațiilor din textul citit.
- Inversați rolurile.

- Imaginează-ți că ai ajuns la Polul Sud și observi o familie de pinguini albaștri. Scrie o compunere, care să conțină cel puțin zece enunțuri, cu titlul *Împărăția de gheață*. Respectă următoarele cerințe:

- descrie peisajul pe care îl vezi, cu ajutorul adjectivelor și al substantivelor;
- prezintă mișcările pinguinilor, cu ajutorul verbelor;
- exprimă-ți sentimentele trezite de spectacolul naturii, folosind persoana I;
- asigură-te că textul tău are părțile specifice unei compuneri: introducere, cuprins și încheiere.

Descoperă orizontul textului!

1. Creează-i familiei tale *un portret de cuvinte*! Desenează o ramă de tablou, asemănătoare celei alăturate, în care vei nota cât mai multe substantive prin care să îți descrii familia.



2. Cum crezi că arată locul numit *La Medeleni*? Alege una dintre variantele de mai jos. După ce vei citi textul, compară răspunsul tău cu ce ai descoperit despre acest loc.



Explorează lumea textului!

3. Citește cu atenție textul:

La Medeleni

de Ionel Teodoreanu

Dănuț știa de ce dormea Ali pe covor în odaia lui, în loc să doarmă afară, în pridvor¹. Dar nimeni nu trebuia să știe nici ce știa Dănuț, nici că Ali sforăia în odaia lui, încolăcit pe covor ca un continent de purici. La drept vorbind nici lui Dănuț nu-i prea venea la îndemână să știe ce știa, fiindcă știind, frica de noapte și singurătate, nenumită, îl privea gata să vie, ca cineva strigat pe nume.

— Hai să mă dezbrac, se îmbărbăta Dănuț, sculându-se zgomotos de pe pat.

Începu să-și scoată hainele, cu mișcările factice² ale actorilor când reproduc pe scenă gesturile mici de toate zilele. Din odaia Olguței răsunară moi bufnituri de perne și râsete de două glasuri.[...]

...Olguța!... Olguța e sora lui!... De ce?... Fiindcă și ea e a tatei și a mamei... Nu se poate!... Olguța e a mamei, și Dănuț al tatei... Mama e femeie... Cum poate să facă o femeie un băiat!... Atunci tata l-a făcut pe Dănuț?... Bine, da motanii nu fac pui; numai pisicile fac!... Asta-i altceva!... Nu spune mama că Dănuț e băiatul ei? Oare mama spune minciuni?... De ce e mama femeie?... Are păr lung?... Tata are musteți!... Mama are rochie!... Și tata ar putea să-și puie rochie!

Închipuindu-și-l în rochie, Dănuț zâmbi.[...]

Cum poate oare să vorbească tata un ceas în șir fără să cetească?... Oare învață pe de rost? Nu se poate!... Numai poeziile se pot învăța pe de rost!... Tata e foarte deștept... de asta poate vorbi un ceas!... Și Olguța e foarte deșteaptă...

Dănuț se teme de Olguța... El e premiant întâi, dar Olguța e foarte deșteaptă... Cu ea nu se poate pune... Oare Dănuț îi prost?... Așa crede Olguța, da' nu-i adevărat!... Cum poate să fie Dănuț prost, când Dănuț vede cum e Olguța și

¹ **pridvor**, *pridvoare*, s. n. galerie exterioară deschisă (mai rar închisă), cu acoperișul sprijinit de stâlpi, așezată în partea din față a unei clădiri sau de jur împrejurul ei; cerdac.

² **factic**, -ă, *adj.* Referitor la acțiunea de a crea, a alcătui, a forma.

— Deschide, Olguța. Jur pe onoarea mea.
 Olguța răsuci cheia, apăsă clanța și brusc deschizând, răsări în prag.
 — Unde-i pușca?
 — Ia-o.
 Olguța desprinse pușca, nelăsându-l pe Dănuț să încalce hotarul.
 — Buftea⁷! îl încercă ea, înarmată cu pușca.
 — Poți să-mi spui! Nu mă supăr.
 — Atunci nu-ți mai spun.
 — Cum vrei tu.
 — Da tu ce vrei?
 — Olguța... vreau să mă împac.
 — Vrei să te-mpaci?
 — Da.
 — Spui drept?
 — Spun drept.
 — Atunci intră.
 Dănuț respiră.
 — Monica, și cu tine vreau să mă împac.
 — Ce bine-mi pare, Dănuț. Hai să ne sărutăm.
 Se sărutară entuziasmați: Dănuț în vânt, din grabă, Monica-l sărută pe nas, din greșeală.
 — Ce facem? se-ntrebă Olguța.
 — Dă-i și lui, Olguța, cercă s-o înduplece Monica.
 — Tu zici să-i dau?
 — Da, Olguța, de ce să nu-i dai?
 — Ce vreți să-mi dați? se neliniști Dănuț.
 — Da' juri? interveni Olguța.
 — Da n-am jurat?
 — Pentru pușcă!
 — Bine, jur!
 — Zi după mine: Mă jur...
 — Copii, voi nu dormiți? întrebă din capătul antretului doamna Deleanu, pentru a doua oară.

— Monica, spune tu că dormim; pe tine te crede.
 — ...încă nu, tante Alice.
 — Noapte bună, Monica. Să știi că te-aud, Olguța!
 — Mă jur... Hai, Olguța! Începu Dănuț în șoaptă.
 — Așteaptă să găsescl!... să am crampe.
 — ...să am crampe... — Olguța, asta nu-i jurământ, asta-i blestem! se înfricoșă Monica.
 — Da? Foarte bine. Zi după mine... Ce-am spus?
 — Să am crampe... se strâmbă binevoitor Dănuț.
 — ...și să stau în pat toată vacanța...
 — ...și să stau în pat toată vacanța...
 — ...și să mă puie doctorul la dietă...
 — ...și să mă puie doctorul la dietă... se îngrijoră Dănuț.
 — ...fără de dulciuri...
 — ...fără de dulciuri... oftă el amar.
 — ...dacă oi spune cuiva...
 — ...dacă oi spune cuiva...
 — ...ce-are să-mi arate...
 — ...ce-are să-mi arate...
 — ...Olguța...
 — ...Olguța...
 — Amin!
 — Bagă de seamă!... Și-acum, poftim pușca înapoi.
 — De ce, Olguța?
 — E pușcă de copil! Mie nu-mi trebuie!
 — N-o primesc. Am dat-o.
 — Atunci o țin pentru Monica... Ai s-o pui în patul păpușilor. Auzi, Monica?
 Albi pelerini ai căilor de lună pe covoare, trei copii desculți, în lungi cămeși de noapte — unul cu cozi blonde, doi cu plete brune — poposiră în jurul unui gavanos cu dulceață. Și toți trei mâncau din aceeași lingură, sub privirea aceleași bunice, din dulceața acelorași uriași — jos, pe covor.



Ionel Teodoreanu (1897-1954) a fost romancier și avocat român.

A scris peste 20 de cărți în proză, dar cea mai cunoscută creație a sa este romanul *La Medeleni*, compus din trei volume: *Hotarul nestatornic*, *Drumuri și Între vânturi*. Printre scrierile sale se numără și textele *În casa bunicilor*, *Ulița copilăriei*, *Lorelei*.

4. Cine este autorul textului? Citește datele despre acesta prezentate în chenarul de mai sus și notează pe caiet o informație pe care tu o consideri importantă.

⁷ **buftea** s. m. calificativ dat unui adult sau unui copil plinuț.

5. **Lucrați în echipă!** Alegeți-i, dintre colegii din clasă, pe aceia care vor avea rolul povestitorului, respectiv al personajelor, apoi citiți textul pe roluri.
6. Ce atmosferă creează textul citat? Alege una dintre următoarele variante:

veselă

tensionată

jucăușă

optimistă

plictisitoare

terifiantă

7. Argumentează-ți alegerea de la exercițiul anterior prin referire la două secvențe din text.
8. Notează, în câte o propoziție dezvoltată, răspunsul la întrebările:
- a) Cine sunt membrii familiei Deleanu?
b) În ce moment al zilei se petrec evenimentele?
9. Identifică oral în textul citit:
- a) enunțul în care Dănuț își exprimă opinia despre sora lui;
b) replica Olguței în care îi face un compliment doamnei Deleanu;
c) replicile care alcătuiesc jurământul lui Dănuț.
10. Completează, pe caiet, următoarele enunțuri pe baza informațiilor din text:
- ⊙ Pe covorul din odaia lui Dănuț doarme
 - ⊙ Motivele amânării somnului sunt
 - ⊙ Doamna Deleanu verifică dacă Dănuț
 - ⊙ Monica și Olguța acceptă să-i ofere și lui Dănuț

11. Alege varianta corectă.

a) Ali ar fi trebuit să doarmă...

- ⊙ în antret.
- ⊙ în pridvor.
- ⊙ în camera lui Dănuț.

b) Olguța nu-și găsește....

- ⊙ papucii.
- ⊙ pantofii.
- ⊙ sandalele.

c) Dănuț bate la ușa camerei fetelor pentru că vrea....

- ⊙ să mănânce dulceață.
- ⊙ să se împace cu ele.
- ⊙ să-și ceară scuze.

d) Olguța îi înapoiază pușca de jucărie fratelui ei pentru că....

- ⊙ este prea mică.
- ⊙ este prea veche.
- ⊙ este pentru copii.

12. Explică oral care este diferența între modul în care se vede Dănuț pe sine și felul în care îl vede Olguța.
13. Tu cum îl vezi pe Dănuț? Desenează, pe caiet, două flori asemenea celor de mai jos. Scrie, pe fiecare dintre petalele primei flori, câte un cuvânt care să-l caracterizeze pe băiat. Găsește o trăsătură a lui care te reprezintă și pe tine și notează-o pe o petală a florii tale. Completează și restul petalelor cu trăsături care crezi că te caracterizează.

14. Completează, în caiet, enunțurile următoare, pentru a-ți exprima impresiile despre text:

a) Personajul meu preferat din textul *La Medeleni* este pentru că

b) Momentul care mi-a plăcut cel mai mult a fost cel în care deoarece

c) O situație în care eu aș fi procedat altfel decât personajele a fost Eu aș fi


d) Mi-aș fi dorit să aflu mai multe despre



15. Scrie trei-patru enunțuri adresate unuia dintre personajele din *La Medeleni*. Ce crezi despre acesta? Ce ai vrea să-i spui?

Experimentează dincolo de text!

Portofoliu

16. *Familia este aceea care face ca omul să treacă de la egoism la altruism*, scria Auguste Comte. Povestește, în zece-cincisprezece rânduri (100-150 de cuvinte), o întâmplare din viața ta de familie, care să illustreze această afirmație. Folosește un desen sau un colaj făcut de tine pentru a o ilustra. Găsește un titlu potrivit pentru această istorisire.
-  • Pentru a afla cum să îți organizezi portofoliul, accesează manualul digital.

17. Care este sentimentul care se desprinde din povestirea ta? Notează-l. Ce culoare i s-ar potrivi? Realizează un desen care să illustreze acest sentiment, folosind culoarea aleasă.

Cuvinte-cheie. Temă

Amintește-ți!

1. Care dintre aspectele vieții enumerate mai jos crezi că se regăsesc în fragmentul citat din textul *La Medeleni*?

COPILĂRIA

FAMILIA

NATURA

TIMPUL

IUBIREA

LECTURA

CUNOAȘTEREA

2. Identifică, în text, cel puțin câte două cuvinte potrivite fiecărui aspect ales mai sus.
3. Scrie titlul unui alt text citit de tine și al unui film sau desen animat care au un subiect asemănător.

Important

Tema este un aspect general din viață, evocat artistic într-o operă literară, spre exemplu: *copilăria, familia, natura, timpul, iubirea, istoria, cunoașterea*. Pentru a reda o temă, autorul folosește cuvinte sau grupuri de cuvinte strâns legate ca sens de tema respectivă, care apar frecvent pe parcursul textului. Acestea se numesc **cuvinte-cheie**.

Exersează!

-  4. a) Citește cu atenție textele de mai jos.

A

Dragă-mi este dragostea,
mare face inima,
mare pe cât lumea-zare,
mică pe cât lacrima.



(Lucian Blaga, *Catrenele dragostei*)

B

Vesela verde câmpie acu-i tristă, veștejită,
Lunca, bătută de brumă, acum pare ruginită;
Frunzele-i cad, zbor în aer, și de crengi se dezlipesc,
Ca frumoasele iluzii dintr-un suflet omenesc.

(Vasile Alecsandri, *Sfârșit de toamnă*)

C

Când eu aveam 12 ani, cam cât ai tu acum, dintre toate distracțiile, cel mai grozav mi se părea cititul. Distracție, da! să nu crezi că m-a luat gura pe dinainte și nici nu te grăbi să mă compătimentești, de parcă nu ar fi fost altele! Erau acolo, în citit vreau să zic, și jocuri, era și conversație, era și umor, era și provocare (ca la jocul adevărului), erau și scene, ca într-un film (imaginile le inventam eu), erau și prieteni, erau și nesuferiții ăia care dau sare și piper lumii, erau tot felul. (Simona Popescu, *Leagănul pisicii*)

b) Completează, pe caiet, schema alăturată pentru textele de la punctul a);



c) Explică oral, semnificația cuvintelor-cheie identificate la punctul b).

Idee principală. Idee secundară

Descoperă!

1. Recitește începutul fragmentului extras din *La Medeleni*, până la secvența: răsese de două glasuri.
2. Răspunde oral la următoarele întrebări:
 - Despre cine este vorba în fragmentul indicat la exercițiul 1?
 - Unde se află?
 - Ce face?
3. Scrie un enunț care să cuprindă răspunsurile la întrebările de mai sus.

Important

Ideea principală este comunicarea prin care se transmite informația esențială dintr-un fragment al textului. Ideea principală poate fi exprimată în text sau poate fi desprinsă prin evidențierea unor informații conținute în fragmentul urmărit/avut în vedere.

Descoperă!

4. Recunoaște fragmentul din textul *La Medeleni* care cuprinde următoarele detalii:
 - Dănuț speră să nu afle nimeni despre câinele care doarme în camera lui.
 - Băiatul începe să se schimbe în hainele de culcare, dar aude zgomote din camera Olguței.
5. Scrie ideea principală a secvenței identificate, apoi enunțurile de la exercițiul 4. Ce observi?

Important

Ideea secundară este comunicarea prin care se detaliază conținutul fragmentului de text din care s-a extras ideea principală. Aceasta prezintă lămuriri cu privire la acțiunile personajelor, locul și timpul desfășurării evenimentelor sau împrejurările în care se petrec faptele.

Exersează!

- 6. Lucrați în pereche!** Citiți fragmentul de mai jos, apoi formulați împreună o idee principală și două idei secundare potrivite.

Toată familia – cei șase adulți (numără-i, dacă nu mă crezi) și micul Charlie Bucket – locuiește împreună într-o căsuță de lemn de la marginea unui mare oraș. Casa lor nu era îndeajuns de încăpătoare pentru atâția oameni, așa că stăteau tare înghesuiți acolo. Aveau doar două camere și un singur pat, care fusese cedat celor patru bunici, pentru că erau foarte bătrâni și oboșiți. (Roald Dahl, *Charlie și fabrica de ciocolată*)



Pentru formularea corectă a ideii principale, este indicat:

- ✓ să recitești cu atenție textul;
- ✓ să delimitezi secvențele care indică succesiunea întâmplărilor;
- ✓ să exprimi clar informația într-un enunț scurt.

Pentru formularea ideilor secundare, este indicat:

- ✓ să recitești secvența de text din care ai extras ideea principală;
- ✓ să identifici detaliile semnificative care completează ideea principală;
- ✓ să exprimi clar aceste detalii în două enunțuri scurte.

Planul simplu de idei. Planul dezvoltat de idei

Descoperă!

- 1.** Recitește fiecare dintre fragmentele din textul *La Medeleni* indicate în prima coloană. Notează într-un tabel asemănător ideile principale și secundare:



Secvențele narative	Ideile principale	Ideile secundare
1. Dănuț știa răsede de două glasuri.	Aflat cu Ali în camera sa, Dănuț se pregătește de culcare.	<ul style="list-style-type: none"> • Dănuț speră să nu afle nimeni despre câinele care doarme în camera lui. • Băiatul începe să se schimbe în hainele de culcare, dar aude zgomote din camera Olguței.
2. ...Olguța!... Olguța e sora lui! El vorbea sau altcineva?
3. — Ce-i asta, Dănuț? lăsându-l pe Dănuț cu lumina lunii...
4. Olguța lăsă lingura Monica-l sărută pe nas, din greșeală.
5. — Ce facem? Auzi, Monica?
6. ... Albi pelerini jos, pe covor.



Important

- **Planul simplu de idei** este alcătuit din ideile principale redată în succesiune logică (în ordinea în care se conturează în text).
- **Planul dezvoltat de idei** este alcătuit din ideile principale și ideile secundare corespunzătoare acestora, redată în succesiune logică.

Exersează!

2. Imaginează-ți că ești Dănuț, personajul din textul citit. Completează, pe caiet, **pagina de jurnal** propusă mai jos, amintindu-ți întâmplările la care ai participat. Folosește ideile formulate de tine în tabelul de la exercițiul 1.



.... octombrie 2022



Astăzi, când mă pregăteam de somn, aud din camera Olguței
Mama, văzând că nu dorm și observându-le pe și pe, ne pofteste să ne culcăm, atrăgându-ne atenția asupra orei târzii. Neputând să dorm, merg spre camera Olguței și a Monicăi să le rog Odată intrat în cameră, fetele îmi împărtășesc, sub jurământ, secretul lor
Ne-am înfruptat cu toții din

3. Formulează o idee principală și două idei secundare, pe baza fragmentului de mai jos:

„Nu-și amintea unde a locuit înainte. Mama-i spunea că era un ținut întins în mijlocul căruia se ridica un turn alb ca de fildeș. Ema nu reușea deloc să-și imagineze turnul. Se chinuse nopți la rând să-l vadă sclipitor ca solzii unui pește în soarele amiezii ori rece și neutru atunci când s-ar fi ridicat cețurile albastre și reci de toamnă. Nu izbutise, așa că trase concluzia că trebuie să fie una din scornelile pe care părinții le spun seara la culcare copiilor pentru a le abate atenția de la orice fel de monstru ce s-ar fi strecurat sub pat. De altfel, în casă nu se găsea nicio poză, înrămată ori ba a vieții de dinainte. Din câte știa Ema, ea avusese întotdeauna șase ani și aceiași prieteni de joacă: pe Pip, Tom și Una. Încercase să-i iscodească și pe aceștia, dar se lăsase repede păgubașă fiindcă pe ei nu părea să-i intereseze nimic altceva decât centrul.”

(Simona Ardelean, *Orașul pâlnie*)

4. Imaginează-ți cum ar putea continua fragmentul de la exercițiul 3 și scrie încă o idee principală și două secundare, care să completeze planul dezvoltat de idei al textului.

Experimentează dincolo de text!

5. Continuă jurnalul de la exercițiul 2, notând, în 80-100 de cuvinte, sentimentele și impresiile lui Dănuț create de întâmplările la care a luat parte.

Joc

- ✓ Vă veți împărți în **echipe de câte patru elevi**. Împreună, veți stabili ce rol joacă fiecare: Olguța, Dănuț, Monica sau doamna Deleanu.
- ✓ Imaginați-vă o situație neașteptată care poate să apară.
Exemple:
 - Ceva îl sperie pe Ali și acesta o ia la fugă, dărâmând totul în cale.
 - După ce au mâncat prea multă dulceață, copiii încep să se simtă rău.
- ✓ Faceți un *consiliu de familie* și găsiți împreună o soluție pe care o veți nota într-o idee principală.
- ✓ Apoi veți nota individual, pe o foaie, o idee secundară despre modul în care fiecare membru al familiei aplică soluția găsită.
- ✓ Prezentați în fața clasei planul stabilit.



Părțile textului: introducere, cuprins, încheiere

★ Citește, cu atenție, textul următor:

Un bunic stătea împreună cu nepotul său pe o piatră, alături de un pârâu ce susura.

— Spune-mi o poveste! l-a rugat nepotul.

— E o poveste cu doi lupi, a spus bunicul. Când creștem, avem uneori senzația că în noi sunt doi lupi care se luptă să preia controlul. Ți l-ai putea imagina pe primul lup cu o blană moale și gri, o privire blândă în ochi și poate chiar un zâmbet plăcut pe față. E un lup care arareori își folosește dinții și e dispus să facă un pas înapoi pentru a-i lăsa pe cei mici să se hrănească. L-am putea numi lupul păcii, al iubirii și al bunătății pentru că lupul crede că, dacă toți trăim în pace unii cu ceilalți, vom fi mult mai fericiți. [...].

Dar, a continuat bunicul, să ne imaginăm că există un alt lup în haită care nu gândește la fel. Lupul acesta are o expresie rea, neplăcută. Acesta e lupul fricii, al lăcomiei și al urii. Din nefericire, nu a învățat că, fiind furios și agresiv cu ceilalți, gândindu-se pe cine sau ce urăște în loc de pe cine sau ce iubește, naște o grămadă de sentimente negative în sine și printre ceilalți lupi.

Așa cum îți poți imagina, doi asemenea lupi într-o haită vor concura pentru a vedea care are dreptate. Lupul păcii, al iubirii și al bunătății vrea să împărtășească aceste valori tuturor, dar lupului fricii, al lăcomiei și al urii îi pasă numai de el însuși. Să ne imaginăm în continuare, a spus bunicul, că doi lupi ca aceștia se luptă în interiorul tău.

Copilul a privit în sus către bunic, cu ochii măriți:

— Care dintre ei va câștiga? a întrebat blând.

Bunicul a privit în jos, cu bunătate în ochi, cu vocea caldă și a răspuns:

— Cel pe care îl vei hrăni.



(adaptare după George W. Burns)

sursa: 101 povestiri vindecătoare pentru copii și adolescenți

Amintește-ți!

1. Formulează în scris câte un enunț în care să precizezi următoarele informații din text:

- care sunt cele două personaje ale poveștii;
- unde are loc discuția dintre cei doi;
- prin ce diferă înfățișarea celor doi lupi;
- ce crede lupul păcii, al iubirii și al bunătății;
- ce nu a învățat lupul fricii, al lăcomiei și al urii;
- care dintre cei doi lupi va câștiga lupta.

Notează cu **albastru** enunțurile de la punctele **a** și **b**, cu **roșu**, răspunsurile de la **c**, **d** și **e** și cu **verde**, răspunsul de la punctul **f**.

Important

Introducerea prezintă timpul, locul și personajele principale dintr-un text.

În **cuprins** sunt exprimate ideile textului, în succesiune logică.

Încheierea redă concluzia sau morala textului, ilustrând situația finală.

Paragraful reprezintă un fragment unitar al textului, ce cuprinde o anumită idee și este marcat printr-un alineat nou.

Exersează!

- Identifică paragrafele din care ai extras, la exercițiul 1:
 - răspunsurile scrise cu **albastru**;
 - răspunsurile scrise cu **roșu**;
 - răspunsul scris cu **verde**.
- Menționează care dintre ele reprezintă introducerea, cuprinsul, respectiv încheierea textului.

Exprimă-ți impresiile!

- Care crezi că este semnificația ultimului enunț din text?
- Cu ce consideri că poate fi hrănit *lupul păcii*, *al iubirii și al bunătății*? Dar *lupul fricii*, *al lăcomiei și al urii*?
- Care este, din punctul tău de vedere, mesajul acestui text?

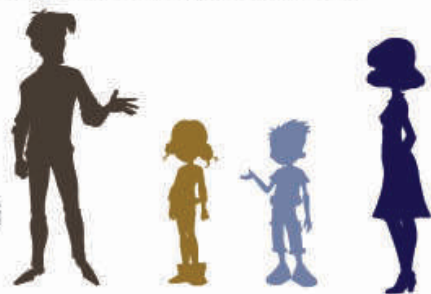
Experimentează dincolo de text!

- Completează *introducerea* textului dat mai sus cu un enunț în care să prezinți momentul în care are loc acțiunea.
- Imaginează-ți cum ar reacționa fiecare dintre cei doi lupi dacă, în timp ce haita ar fugi să se adăpostească, un pui ar rămâne în urmă. Prezintă situația în 5-6 enunțuri. În ce parte a textului ai introduce secvența construită de tine?
- Scrive un alt răspuns al bunicului, care ar putea fi o încheiere diferită pentru textul de mai sus.
- Desenează cei doi lupi așa cum ți-i închipui tu.
- Lucreți în echipă!**
 - ✓ Grupați-vă câte patru elevi și scrieți împreună o compunere despre o întâmplare în care *lupul fricii*, *al lăcomiei și al urii* învață să fie mai bun cu ceilalți.
 - ✓ Unul dintre voi va scrie introducerea, alți doi – cuprinsul și cel de-al patrulea – încheierea. Fiecare va redacta câte un paragraf.
 - ✓ Prezentați compunerea în fața clasei.

Enunțul. Punctuația enunțului

Descoperă!

- Gândește-te la un membru al familiei tale, apoi scrie, în caiet, enunțuri conform cerințelor:
 - notează o informație despre persoana aleasă;
 - adresează-i o întrebare;
 - transmite-i un îndemn;
 - exprimă-ți admirația față de felul acestuia de a fi.
- Precizează ce semne de punctuație ai folosit la sfârșitul fiecărui enunț. Explică rolul fiecărui semn de punctuație.



Important

- **Enunțul** este o comunicare independentă și suficientă din punctul de vedere al înțelesului.
 - ✓ Când redă informații, enunțul este **asertiv**: *Câinele Ali doarme în odaia lui Dănuț.*
 - ✓ Când solicită o informație, enunțul este **interogativ**: *Ce vreți să-mi dați?*
 - ✓ Când exprimă o poruncă, un îndemn sau o rugămintă, enunțul este **imperativ**: *Te rog, lasă-l pe Dănuț să doarmă!* sau *Scrive pe fiecare omuleț numele unui membru al familiei!*
 - ✓ Când transmite o stare afectivă, enunțul este **exclamativ**: *Am să-i arăt eu servitoarei!* (nemulțumire) sau *Ce copii drăgălași!* (admirație).
- **Enunțul** poate fi o propoziție sau o frază.
- **Propoziția** este o comunicare cu un singur predicat.
- **Fraza** este o comunicare alcătuită din două sau mai multe propoziții. Numărul propozițiilor dintr-o frază este dat de numărul predicatelor.



SEMNELE DE PUNCTUAȚIE

Punctul	.	Marchează sfârșitul unei propoziții sau al unei fraze în care se oferă informații.
Semnul exclamării	!	Marchează sfârșitul unui enunț care exprimă o stare afectivă, o poruncă, o interdicție, o rugămintă sau un îndemn.
Semnul întrebării	?	Marchează sfârșitul unui enunț în care se cer informații, se exprimă nedumerirea, curiozitatea etc.
Virgula	,	Delimitează termenii unei enumerații. Izolează o strigare de restul enunțului. Delimitează replica personajului de spusele povestitorului.
Două-puncte	:	Anunță un dialog, o enumerație, o explicație.
Linia de dialog	—	Marchează începutul replicii unui personaj.
Ghilimelele	” ”	Marchează redarea exactă a cuvintelor unei persoane, titlurile unor cărți, articole, spectacole, evenimente etc.
Punctele de suspensie	...	Marchează un enunț neterminat, o ezitare, o emoție, o întrerupere etc. Punctele de suspensie dintre paranteze marchează lipsa unui fragment din textul original.

Exersează!



3. Citește, cu atenție, următorul fragment:

- Copii, voi nu dormiți? Întrebă [...] doamna Deleanu pentru a doua oară.
- Monica, spune tu că dormim; pe tine te crede.
- ... Încă nu, tante Alice.
- Noapte bună, Monica. Să știi că te-aud, Olguța!
- Mă jur... Hai, Olguța! Începu Dănuț în șoaptă.
- Așteaptă să găsesc!... să am crampe.
- ... să am crampe...
- Olguța, asta nu-i jurământ, asta-i blestem! se înfricoșă Monica.

(Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*)